

Datum: 6. 3. 2008

Številka: 021-67/2006/10

Informacijski pooblaščenec po pooblaščenki Nataši Pirc Musar (v nadaljevanju Pooblaščenec) izdaja na podlagi 2. člena Zakona o Informacijskem pooblaščenču (Ur. l. RS št. 113/05 in 51/07-ZUstS, v nadaljevanju ZInfP), na podlagi 3. in 4. odstavka 27. člena Zakona o dostopu do informacij javnega značaja (Ur. l. RS, št. 51/06 - uradno prečiščeno besedilo in 117/06 – ZDavP2, v nadaljevanju ZDIJZ) in 1. odstavka 252. čl. Zakona o splošnem upravnem postopku (Ur. l. RS št. 24/2006- uradno prečiščeno besedilo; v nadaljevanju ZUP), o pritožbi Civilnega združenja za nadzor nad institucijami, Območni odbor osrednje Slovenije, Šmartinska 20/a, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju prosilec), zoper odločbo št. Su 020500/2006 z dne 24. 7. 2006, Okrajnega sodišča v Radovljici, Gorenjska cesta 15, 4240 Radovljica (v nadaljevanju organ), v zadevi odobritve dostopa do informacije javnega značaja izdaja naslednjo

ODLOČBO:

1. Pritožbi se ugodi in se izpodbijana odločba odpravi.

2. Organ je dolžan prosilcu v roku petnajstih dni od prejema te odločbe posredovati fotokopijo zapisnika o glavni obravnavi opr. št. K 21/2005-20, ki je bil sestavljen dne 22. 5. 2006 pri organu, pri čemer mora v navedenem dokumentu prekriti naslednje osebne podatke:
 - Stran 1: vse osebne podatke obdolženca, razen njegovega imena in priimka, in sicer: ime in priimek staršev, dekliški priimek matere, rojstni datum, kraj rojstva, državljanstvo, poklic, zaposlitev, stalno prebivališče, lastništvo nepremičnin, zakonski status, podatki o številu in starosti otrok-družinske razmere, podatki o predkaznovanosti, podatki o tem, ali je v kazenskem postopku;
 - Stran 1, 3. odstavek: vse osebne podatke oseb, ki so bile navzoče kot strokovna in druga javnost;
 - Stran 2: ime in priimek oškodovanca;
 - Stran 3: ime in priimek oškodovanca ter ime in priimek osebe, ki je pisala nadzorstveno pritožbo;
 - Stran 4: vse osebne podatke oškodovanca – priče (ime in priimek, ime očeta, starost, izobrazba);
 - Stran 7: osebne podatke obdolženca, razen njegovega imena in priimka, in sicer: ime in priimek staršev, dekliški priimek matere, rojstni datum, kraj rojstva, državljanstvo, poklic, zaposlitev, stalno prebivališče, lastništvo nepremičnin, zakonski status, podatki o številu in starosti otrok-družinske razmere, podatki o predkaznovanosti, podatki o tem, ali je v kazenskem postopku;
 - Stran 8: ime in priimek oškodovanca.

OBRAZLOŽITEV:

Prosilec je dne 30. 5. 2006 na organ naslovil zahtevo za dostavo fotokopije zapisnika o javni glavni obravnavi z dne 22. 5. 2006, v zadevi pod opr. št. K 21/2005. Prosilec navaja, da je bil na navedeni glavni obravnavi prisoten tudi član prosilca, ki je naveden tudi v samem zapisniku. Prisotni član je vršil nadzor in ni udeleženec obravnave kot javnost. To, po mnenju prosilca, potrjuje tudi sam zapisnik, saj se za javnost ne navaja poimensko prisotnih. Prosilec v nadaljevanju pojasnjuje, da je prisotni član ob zaključku glavne obravnave želel kopijo zapisnika, kar je sodnica zavrnila s pojasnilom, da za kopijo zapisnika lahko poda pisni predlog, iz katerega bo razviden pravni interes. Prosilec želi od javnega sektorja, konkretno od sodišča, prejeti javno informacijo, kot jo določa ZDIJZ. Zahtevke se nanaša konkretno samo na zapisnik in ne posega v druge podatke sporne predmetne zadeve. Stranke postopka niso namen nadzora prosilca.

Prosilec svojo zahtevo utemeljuje s Statutom prosilca, ki v 1. členu določa: Civilno združenje za nadzor nad institucijami je prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo zaradi odpravljanja nezakonitosti in neenakosti državljanov v slovenski družbi. V 8. čl. statuta je navedena osnovna dejavnost prosilca, ki med drugim določa: opozarjanje posameznih institucij na kršitve, ki jih zakrivijo posamezniki, zaposleni v teh institucijah, ter izpostavljanje primerov članov prosilca v smislu pomoči javnosti pri popravni krivic. Prosilec navaja, da že sama Ustava RS v 39. členu omogoča pravico do vpogleda v delovanje državnih organov in s tem tudi nadzor nad njihovim delom. 44. člen Ustave RS določa sodelovanje državljanov pri upravljanju javnih zadev, kamor sodstvo nesporno in prvenstveno tudi sodi. Po mnenju prosilca je zavračanje zapisnika z javne obravnave ob navzočnosti javnosti, registrirani nadzorni organizaciji, ki predstavlja neposredni organ, v imenu katerega sodstvo tudi izreka sodbe, kršitev osnovnih človekovih pravic. Prosilec zaključuje, da sodišče sodi v imenu ljudstva, prosilec pa je neposredno prvi predstavnik ljudstva, zato ni ovir za nadzor in dostop do informacij javnega značaja.

Ker prosilec v zakonskem roku od organa ni prejel odgovora, je dne 05.07.2006 na Pooblaščenca vložil pritožbo zaradi molka organa.

Po pozivu Pooblaščenca je organ prosilcu dne 24.07.2006, izdal odločbo št. SU 020500/2006, s katero je zahtevo prosilca zavrnil.

Organ v odločbi najprej pojasnjuje, da je ustavna pravica do javnosti sojenja, ki je bistvenega pomena tako za presojo demokratičnosti ureditve kot z njo povezanim nadzorom javnosti nad delom državnih organov, urejena s postopkovno zakonodajo, ki jo na kazenskem področju predstavlja Zakon o kazenskem postopku (v nadaljevanju ZKP). Dostop do dokumentov je omogočen tudi na podlagi ZDIJZ. Po mnenju organa se določbe slednjega v praksi nanašajo predvsem na zadeve sodne uprave, tako da se posredovanje podatkov javnosti, ki se na te zadeve nanašajo, presojuje skladno z določbami ZDIJZ in Zakona o splošnem upravnem postopku. Ena ali druga pot dostopa do informacij pa je omejena z določenimi pogoji. Dostop do informacij, povezanih s posameznimi sodnimi postopki, je po določbah Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP, čl. 10, svoboda izražanja) lahko podrejen

obličnostnim pogojem, omejitvam in kaznim, ki jih določa zakon in ki so nujne v demokratični družbi zaradi (med drugim) varovanja avtoritete in nepristranskosti sodstva. Glede na navedeno se za dostop do informacij, vezanih na individualno sojenje oziroma sodne postopke, uporabljajo določbe postopkovne zakonodaje, Zakona o sodiščih in sodnega reda, za dostop do javnih knjig področna zakonodaja o zemljiški knjigi in sodnem registru, za dostop do zadev sodne uprave in ostala področja, ki niso urejena z drugo zakonodajo, pa se uporablja ZDIJZ.

Organ nadalje navaja, da zapisnik glavne obravnave, ki ga zahteva prosilec, predstavlja del spisa v kazenskem sodnem postopku. Preglede in prepis posameznih kazenskih spisov, torej tudi delov spisa, se sme po določbi 128. člena ZKP, dovoliti vsakemu, ki izkaže upravičen interes. V danem primeru sta se tako obdolženec kot državni tožilec pritožbi takoj po končani glavni obravnavi in razglasitvi sodbe izrecno odpovedala, zato je postopek pravnomočno končan in s tem zaključen. Organ ocenjuje, da prosilec ni izkazal upravičenega interesa za izročitev zahtevanega dokumenta. Navedba, da je do tega upravičen kot prvi predstavnik ljudstva, v katerega imenu sodišče sodi, po mnenju sodišča ne more predstavljati razloga, s katerim bi se opravičeval interes za izročitev zapisnika. Organ poudarja, da kljub zatrjevanju drugačnega statusa člana prosilca, predstavnik tega na glavni obravnavi ni mogel imeti drugačnega statusa kot statusa navzoče javnosti. Na glavni obravnavi v kazenskem postopku so prisotni bodisi stranke postopka (tožilec in obdolženec), sodno osebje, udeleženci kot priče, izvedenci ter javnost.

Organ še dodaja, da zapisnik kazenske obravnave prosilec pojmuje kot informacijo javnega značaja in ga kot tako informacijo tudi zahteva. Vendar pa je, upoštevajoč stališče organa, da se taka zahteva lahko presoja le po določbah postopkovnega zakona, organ zahtevo presojal tudi po določbah ZKP. Organ je presodil, da prosilec navaja splošne navedbe, ki ne zadostujejo utemeljitvi upravičenega interesa v smislu 128. člena ZKP. S takimi argumenti bi vnesli (pre)široko razlago povezanih zakonskih določb za vse primere presoje vprašanja, ali je na glavni obravnavi prisotna ali neprisotna javnost upravičena do prepisov zapisnikov glavnih obravnjav. Po mnenju organa prosilec ne navaja nobene konkretne okoliščine, s katero bi utemeljil upravičeni interes, zato mu organ prepisa zahtevanega zapisnika ni izdal.

Organ v nadaljevanju podaja svoje mnenje o tem, da se v zvezi s pravico do vpogledov in prepisov posameznih sodnih spisov uporablja področna procesna zakonodaja v kombinaciji z drugimi predpisi, ki urejajo sodne postopke. ZKP, ki kot procesni zakon pravico ureja, je v konkretnem primeru *lex specialis* v primerjavi z ZDIJZ. Po splošnem načelu *lex specialis derogat legi generali* se pravica vpogleda v kazenski spis ne more in ne sme presojati po nobenem drugem zakonu, kot po ZKP. Vpogled in prepis spisa se namreč ne nanašata le na kazenski spis kot celoto, pač pa tudi na njegove posamezne dele, pri čemer zapisnik o glavni obravnavi predstavlja njegov bistveni del. Reševanje tovrstnih zahtevkov izven okvira obstoječe procesne zakonodaje lahko močno ogrozi varstvo interesov postopka, zlasti pravice do poštenega sojenja, varstvo osebnih podatkov in notranje delovanje organov. Že ob sami dopuščenosti možnosti take poti do informacij (razen morebiti sodbe ali le njenega izreka) je ogrožanje navedenih pravic in načel enako ne glede na to, ali gre za postopek, ki je še v teku ali za že zaključen postopek. Če bi kot informacije javnega značaja, kot jih določa

ZDIJZ, šteli tudi vpogled in prepis posameznih delov spisov, bi z nekritično uporabo ZDIJZ lahko popolnoma zaobšli določbe procesne zakonodaje, ki je zlasti na kazenskem področju izjemno restriktivna, natančna in vsebuje največje število najbolj strogih kvitel v smislu zagotavljanja varstva obdolženca kot procesnih pooblastil sodišča, vse z namenom zagotavljanja temeljnih načel kazenskega postopka in varstva osebnosti ter osebnih podatkov obdolženca kot tudi drugih udeleženih v postopku. Ob taki razlagi določb in uporabe ZDIJZ namreč določbe ZKP, ki se nanašajo ne le na pravico do vpogleda in prepisovanja spisov, pač pa tudi na zagotavljanje (ali omejevanje) javnosti postopka, ne bi imele popolnoma nobenega smisla več, saj bi lahko tekom kazenskega postopka ali po njegovem končanju vsakdo zahteval katerikoli del spisa, sklicujoč se na ZDIJZ. Upoštevajoč hierarhijo in sistemsko usklajenost pravnega reda gre po mnenju organa presoditi, da se zahteva prosilca lahko presoja le po določbah ZKP kot specialnega zakona. Obid procesnega zakona se nanaša zlasti na določbe 128. člena ZKP in zahtevo po izkazu upravičenega interesa, s tem pa tudi na neupoštevanje določbe 24. člena Ustave RS, da izjeme od načela javnosti sojenja določa zakon. Če bi zakonodajalec želel z ZDIJZ v obstoječo postopkovno ureditev poseči, bi moral obstoječe sistemske določbe, ki izhajajo iz 24. člena Ustave RS, izrecno razveljaviti oziroma spremeniti, česar pa ni storil. Kljub ustavni določbi v 39. členu, ki terjaja utemeljitev pravnega interesa za dostop do informacije javnega značaja, zakonska izpeljava v ZDIJZ, izkaz pravnega interesa opušča ter nalaga uradni osebi za dostop do informacije javnega značaja, da v vsakem posameznem primeru presodi, ali se prosilcu ugotovi ali se njegova zahteva zavrne (6. člen ZDIJZ), ne glede na upravičenost.

Po mnenju organa, ki sicer priznava, da je zavezanec za posredovanje informacij javnega značaja po določbi 1. in 3. odst. 1. čl. ZDIJZ, ker je vpisan v katalog organov zavezancev pri Ministrstvu za javno upravo, pa v primeru, ko mora organ odločati po ZDIJZ glede zahteve za posredovanje zapisnika o glavni obravnavi, taka zahteva ni utemeljena. Pri opredelitvi pojma informacije javnega značaja namreč ne zadostuje dejstvo, da gre za dokument, ki ga je organ izdelal in ga ima v svojih evidencah, pač pa je potrebno upoštevati tudi naravo tega dokumenta. »Delovno področje organa«, kot ga opredeljuje 4. člen ZDIJZ, je, kar zadeva sodišča, področje sodne uprave (kar izhaja iz 60. člena Zakona o sodiščih in 171. ter 172. člena Sodnega reda), ne pa konkretni sodni postopki, ki se vodijo pred sodišči, še posebej ne detajlno do te mere, da bi bil javno dostopen vsak podatek iz vsakega spisa. V postopkovnem delu, v katerem se ustvarja vsebina posamezne zadeve je potrebno uporabiti področne postopkovne zakone. Razen področja sodne uprave, po mnenju organa, druge zadeve, ki se nahajajo v kakršnihkoli evidencah sodišča, zlasti o konkretnih postopkih, niso informacije javnega značaja. Nenazadnje pa je samo dejstvo posredovanja zapisnika kazenske obravnave nekemu, ki v postopku predstavlja javnost, zaobseženo z izjemo po 6. točki 1. odstavka 6. člena ZDIJZ, zlasti, če se upošteva škoda, ki bi jo dopustitev te možnosti imela na same temelje in načela kazenskega postopka ter vloge sodišča. Po omenjeni določbi namreč organ prosilcu zavrne dostop do zahtevane informacije, če se zahteva nanaša na podatek, ki je bil pridobljen ali sestavljen zaradi kazenskega pregona ali v zvezi z njim ali postopka s prekrški, in bi njegovo razkritje škodovalo njegovi izvedbi. V tem delu izjeme, v katerem se zahteva škoda na izvedbi postopka, je vsebovan test, v teoriji imenovan škodni test. Dostop do informacije je po tem testu, ki je test tehtanja, mogoče zavrniti le, če se tehtnica med škodo na izvedbi postopka in razkritjem informacije nagne proti škodi

oziroma, če ni bila škoda, storjena na izvedbi postopka, večja od pravice javnosti, da se seznanijo z informacijami.

Organ pri tem pojasnjuje, da je možno, da se javnost z informacijami o poteku kazenskega postopka seznanijo, veliko že v ZKP, saj je načelo javnosti temeljno načelo kazenskega postopka, ki je izpeljano v različnih oblikah, praktično v vseh njegovih fazah. Ob tem bi pravica kogarkoli, da pridobi zapisnik glavne obravnave oziroma del spisa, ne pripomogla veliko k uresničevanju pravice javnosti do obveščeniosti. Načelo javnosti je zlasti izkazano na glavni obravnavi, ki je praviloma javna, to pa omogoči širši javnosti vpogled v delo sodišča s prostim vstopom v sodno dvorano individualno nedoločenemu krogu oseb, ki lahko prisostvujejo sojenju in razglasitvi sodbe. O dogajanju na glavni obravnavi je dovoljeno poročanje v sredstvih javnega obveščanja, ne pa tudi slikovno snemanje. Slednje lahko izjemoma dovoli predsednik Vrhovnega sodišča (307/3 ZKP), ki ob odločanju upošteva interes javnosti, da je obveščena o poteku glavne obravnave, pazi pa tudi na interese udeleženih strank v postopku. Osebe, ki so na obravnavi navzoče kot javnost, lahko postopek spremljajo, si delajo zapiske, celo stenografirajo, če sledijo diktiranju sodnika, kasneje o poteku glavne obravnave tudi javno govorijo. Imajo torej vse možnosti, da so (brez motenja postopka samega in v primeru, da javnost ni izključena) s postopkom v celoti seznanjene. Zapisnik o glavni obravnavi pa je pisno sestavljena uradna listina, ki ima prav zaradi tega posebno kvaliteto, sestavljena je po natančnih in strogih procesnih in tehničnih pravilih. Za obveščeniost javnosti prosto kroženje zapisnikov kazenskih glavnih obravnav ob zgoraj navedenem nikakor ni nujno potrebno, pač pa celo nasprotuje določbam o varstvu osebnih podatkov in ogroža temeljne procesne kritele in načela kazenskega postopka ter integriteto posameznega sodnega postopka in udeležencev v njem. Prost dostop kogarkoli, ki ima status javnosti na glavni obravnavi, do zapisnikov kot uradnih listin, bi izničil in razvrednotil pogoje za dostop, vpogled in prepis spisa (128. čl. ZKP). Ta določba je tesno povezana z ostalimi določbami tega zakona, ki konkretizirajo načelo javnosti kazenskega postopka in s tem seznanjenost javnosti z njim. Škodo, ki bi nastala s splošno, praktično neomejeno dostopnostjo tovrstnih zapisnikov, in jo je na strani izjeme potrebno presojati v skladu s škodnim testom, se tako ne more obravnavati in dojemati zgolj ozko kot škodo za konkretni kazenski postopek in morebiti le celo materialno škodo. Škodo bi v takem primeru predstavljajo porušenje načela javnosti v kazenskih postopkih, dostopnost do osebnih podatkov udeležencev v postopkih kot npr. priče, izvedenci,.... nenazadnje bi bilo lahko celo ogroženo načelo neodvisnosti sodišč, po mnenju organa pa gre za prekomerno širjenje pravic javnosti na škodo samega postopka. Tako opredeljena škoda se zdi težje narave zlasti ob že izkazanem stališču Informacijskega pooblaščenca, da je pogoj za izjemo po 6. tč. 1 odst. 6. člena ZDIJZ, da je postopek v teku – torej posredno, da bi razkritje podatka škodovalo izvedbi točno tega postopka, v katerem je bil podatek pridobljen. Posledično bi to pomenilo, da so vsi podatki vseh končanih spisov oziroma zaključenih kazenskih postopkov praktično neomejeno javno dostopni (seveda ob upoštevanju, da gre lahko za izjemo po 6. čl. ZDIJZ – če bi šlo seveda tak podatek šteti za informacijo javnega značaja, pri čemer je organ že obrazložil, da to ni njegovo stališče). Po mnenju organa neodvisno kazensko sodišče ne sme biti pod nobenim zunanjim vplivom, sodnik je vezan izključno na ustavo in zakon, problematika se veže na načelo delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno. Kaj pomeni javnost in javna obravnava, določa ZKP, vsak obid v smislu širše dostopnosti

informacij pa tako določitev izničuje. Organ opozarja, da imajo funkcijo javnega obveščanja v prvi vrsti (seveda pa ne izključno) mediji, katerih novinarji so v sodni praksi na glavnih obravnavah večkrat prisotni in o njih poročajo. Poslužujejo se možnosti, ki jo nudi ZKP, sodišču pa ni znano, da bi v sodni praksi novinar zaprosil za vročitev zapisnika glavne obravnave (ne tiste, na kateri je bil prisoten, ne druge opravljene) ali da bi mu bil zapisnik celo izročen. V kolikor pa se prosilec sklicuje na funkcijo nadzora sodišča, organ pojasnjuje, da je v smislu zagotavljanja transparentnosti postopka in demokratičnosti postopkovne ureditve to zagotovljeno z že omenjenim načelom javnosti in konkretnimi možnostmi prisotnosti javnosti v postopku. Le v tem smislu pa je treba razumeti nadzor sodišča s strani javnosti. Kot opozorjeno, je sodišče neodvisno in tako ni podvrženo nobenemu drugemu nadzoru razen strokovnemu, kar se kaže v rednih in izrednih pravnih sredstvih ter možnosti nadzora nad delom in opravljanjem funkcije posameznega sodnika (npr. službeni nadzor) po Zakonu o sodiščih in Zakonu o sodniški službi.

V zvezi z navedbami prosilca, da je prvi predstavnik ljudstva in da zahteva informacije na podlagi tega, da sodišče sodi v imenu ljudstva, se zdi organu velikega pomena pojasniti, da sodišče sodbo izda v imenu ljudstva zaradi funkcije in avtoritete, ki mu jo – torej sodniku – podeli ljudstvo, ne pa zaradi prisotnosti ljudstva, katerega posamezniki lahko spremljajo glavno obravnavo ali pa tudi ne. Sodnike namreč v njihovo funkcijo izvoli neposredno izvoljeni kolektivni predstavniški organ, ki je zato najbolj reprezentativni organ ljudstva – Državni zbor – torej ljudstvo samo. »Sodba v imenu ljudstva« je torej zaradi sodnikov, ne zaradi od njih ločene javnosti. Vsekakor pa prosilca ne gre šteti kot predstavnika ljudstva v reprezentativnem smislu, pač pa kot pravno osebo, ki lahko zastopa edino svoje prostovoljno vključene člane. Statut takega združenja je zavezujoč le za njegove člane, nikakor pa ne more zavezovat nikogar drugega, tudi ne sodišča. V okviru svojega delovanja nasproti tretjim osebam in državnim organom mora združenje kot pravna oseba upoštevati splošne pravne akte. Ob vsem navedenem organ zaključuje, da bi bila zaradi splošne dostopnosti zapisnikov kazenskih obravnav škoda večja kot nezatna korist, ki bi jo imela javnost ob že širokih možnostih prisostvovanja glavnim obravnavam.

Na zavrnilno odločbo organa je prosilec dne 03.08.2006 pri organu vložil pritožbo, ki jo je organ, z dopisom št. SU 020500/2006 z dne 04.08.2006, poslal v odločanje Pooblaščenca.

Prosilec se v pritožbi sklicuje na vso dokumentacijo, ki jo je že vložil pri organu ter na odločbo Pooblaščenca št. 021-7/2006/9 z dne 14.03.2006. Prosilec navaja, da organ v zavrnilni odločbi navaja vsa dejstva, ki so bila predhodno že dorečena v odločbi Pooblaščenca št. 021-7/2006/9 z dne 14.03.2006. Dodaja še, da želi od organa, ki je organ javnega sektorja, prejeti javno informacijo. Zavrnila odločba organa je po njegovem mnenju v nasprotju z načelom odprtosti, kot ga določa ZDIJZ. Organ z odločbo neupravičeno zapira informacijo javnega interesa. Zakon sicer opredeljuje 11 izjem, vendar zahtevkov prosilca, po njegovem mnenju, na tej podlagi ne more biti zavrjen. 6. člen ZDIJZ sicer določa, da v zadevi kazenskega pregona, katero razkritje bi škodovalo njegovi izvedbi, se informacija lahko zavrne. Prosilec ugotavlja, da v zavrnilni odločbi ni navedeno, kakšna škoda bi nastala za sam postopek, če bi bil zapisnik narejen na javni obravnavi ob navzočnosti javnosti, tudi posredovan javnosti. Zahtevkov prosilca pa se konkretno nanaša zgolj in samo na ta zapisnik

in ne posega v druge podatke kazenskega pregona. Prosilec še dodaja, da ima javnost pravico braniti človekove pravice in svoboščine, da ima pravico vpogledati v delovanje državnih organov in s tem izvajati nadzor nad njihovim delom, delom javne uprave. Sodna veja oblasti prejema številno kritiko, tako domačo, kot opozorila iz EU, prosilec pa se zavzema, da bi sodstvo zopet pridobilo na ugledu. Ustava RS v 44. členu določa sodelovanje državljanov pri opravljanju javnih zadev, kamor sodstvo nesporno in prvenstveno tudi sodi. Prosilec zato meni, da lahko javno postavi vprašanje, zakaj organ zavrača tako sodelovanje. Zavrača posredovanje zapisnika z javne razprave ob navzočnosti javnosti, čeprav ne more zagotoviti, da je resnica, oziroma diktat na zapisnik tudi pošten in točen, saj ga prisotna javnost ne more pridobiti. Prosilec navaja, da je kot društvo registriran, da izraža upravičeno kritiko do državnih organov in v tej funkciji ima tudi nadzor nad vsemi nepravilnostmi. Posledice nepravilnih in nepravočasnih odločitev neodvisnega sodstva so nezadovoljni državljani. Prosilec še dodaja, da so sodniki kljub številnim privilegijem (trajni mandat, itd.) le ljudje, ljudje pa so zmotljivi, pristranski, podkupljivi, nepravični, nepošteni in tako dalje. Po mnenju prosilca si organ napačno razlaga ZDIJZ, istočasno pa si tudi napačno razlaga sodno oblast. Sodna oblast, ki je vse splošno kritizirana, se mora zavedati, da beseda demokracija pomeni vladavino ljudstva. Prosilec zaključuje, da so bile na glavni obravnavi, katere zapisnik zahteva, zaznane kršitve procesne narave in kršenje človekovih pravic. Ne glede na to, da sta se tožilec in obdolženec odpovedala pritožbi in je postopek pravnomočno končan, bo prosilec vložil pri pristojnih institucijah izredna pravna sredstva za razveljavitev izrečene obsodbe.

Pooblaščenec je organ dne 10.08.2006, z dopisom št. 021-67/2006/2 pozval, naj mu posreduje dokumente, potrebne za rešitev zadeve, kar je organ dne 14.08.2006, z dopisom št. SU 020500/2005 tudi storil. Pooblaščenec je posredoval zapisnik o glavni obravnavi opr. št. K 21/2005-20 z dne 22.05.2006.

Pooblaščenec je dne 08.09.2006 v predmetni zadevi izdal odločbo št. 021-67/2006/4, s katero je pritožbi prosilca ugodil in izpodbijano odločbo odpravil. Zoper odločbo Pooblaščenca je organ po Državnem pravobranilstvu RS dne 17.10.2006 vložil tožbo v upravnem sporu. Upravno sodišče Republike Slovenije je dne 09.01.2008 izdalo sodbo z opr. št. U 2398/2006-17, s katero je tožbi organa ugodilo, izpodbijano odločbo Pooblaščenca št. 021-67/2006/4 odpravilo in zadevo vrnilo Pooblaščenec v ponovni postopek.

Pritožba je utemeljena.

1. Pojem informacije javnega značaja

Ker se organ v zavrnilni odločbi med drugim sklicuje tudi na to, da informacija, ki jo zahteva prosilec, ni informacija javnega značaja, se Pooblaščenec v nadaljevanju najprej opredeljuje do tega vprašanja. Po mnenju organa naj bi se ZDIJZ namreč nanašal samo na zadeve sodne uprave oz. samo na tista področja, ki niso urejena z drugo zakonodajo, za dostop do informacij, vezanih na sojenje oziroma posamezne sodne postopke (sem spada tudi zapisnik z javne glavne obravnave), pa se uporabljajo določbe postopkovne zakonodaje (ZKP), Zakona o sodiščih in Sodnega reda.

Pooblaščenec meni, da takšno stališče organa nima opore v nobeni pravni določbi, obenem pa je neposredno v nasprotju z definicijo informacije javnega značaja iz 4. čl. ZDIJZ, ki določa, da so informacije javnega značaja vse *informacije, ki izvirajo iz delovnega področja organa* in se nahajajo v obliki dokumenta, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali drugega dokumentarnega gradiva (v nadaljnjem besedilu: dokument), ki ga je organ izdelal sam, v sodelovanju z drugim organom, ali pridobil od drugih oseb. Iz navedenega 4. člena ZDIJZ in upošteva 1. čl. ZDIJZ tako jasno izhaja, da so *tudi sodišča, kot državni organi, v celoti, za vse dokumente s svojega delovnega področja, zavezana za posredovanje informacij javnega značaja*. Za zožujočo jezikovno razlago, da so sodišča za dostop do informacij javnega značaja zavezana samo v delu, ki se nanaša na zadeve sodne uprave, namreč niti v ZDIJZ, niti v kakšnem drugem pravnem predpisu, ni materialnopravne podlage.

Pooblaščenec obenem ugotavlja, da ni utemeljeno sklicevanje organa na 10. člen Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki določa svobodo govora in na podlagi katere je po mnenju organa mogoče omejiti dostop do informacij (javnega značaja – op. Pooblaščenca), povezanih s posameznimi sodnimi postopki. Pravica dostopa do informacij javnega značaja je temeljna človekova pravica, določena v 2. odstavku 39. člena Ustave RS, ki pravi: »Vsakdo ima pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon«. Način uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin je, po drugem odstavku 15. člena Ustave RS, mogoče predpisati z zakonom, kadar tako določa ustava, ali če je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine. Po tretjem odstavku 15. člena Ustave RS pa so človekove pravice in temeljne svoboščine omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa Ustava RS.

Način uresničevanja pravice do informacij javnega značaja je uredil ZDIJZ, ki je v 6. čl. določil tudi izjeme, ki zagotavljajo uresničevanje drugih pravic, ki omejujejo dostop do informacij javnega značaja, oziroma je določil varstvo tistih pravic, v katere trči pravica dostopa do informacije javnega značaja. Med njimi je denimo varstvo osebnih podatkov (38. čl. Ustave RS) ali enako varstvo pravic (22. čl. Ustave RS) oziroma domneva nedolžnosti (27. čl. Ustave RS). Zakonodajalec je v 1. odst. 6. čl. ZDIJZ *taksativno določil vse izjeme*, zaradi katerih je mogoče zavrniti dostop do informacij javnega značaja. Upošteva dejstvo, da ustavna pravica dostopa do informacij javnega značaja do sprejetja ZDIJZ ni bila sistemsko urejena, tudi ni bilo mogoče pričakovati od zakonodajalca, da bi derogiral vse tiste določbe takrat veljavnih zakonov, v katere bi lahko trčila pravica dostopa do informacij javnega značaja. Dejstvo je, da je zakonodajalec v 1. odst. 6. čl. ZDIJZ določil izjeme od prostega dostopa do informacij javnega značaja, med drugimi v 6. tč. 1. odst. 6. čl. ZDIJZ varstvo vseh podatkov, ki so bili pridobljeni ali sestavljeni zaradi kazenskega pregona ali v zvezi z njim, ali postopka s prekrški in bi njihovo razkritje škodovalo izvedbi postopka, z 8. točko 1. odst. 6. čl. ZDIJZ pa so varovani podatki, ki so bili pridobljeni ali sestavljeni zaradi pravnega, nepravdnega ali drugega sodnega postopka, torej tudi kazenskega (opomba Pooblaščenca). Iz navedenega izhaja, da se je zakonodajalec pri urejanju področja dostopa do informacij javnega značaja zavedal, da lahko dokumenti, ki nastanejo v kazenskem in drugih sodnih postopkih, predstavljajo izjeme od prostega dostopa do informacij javnega

značaja, s tem, ko je te izjeme vključil v ZDIJZ, pa je želel, da se glede dostopa do informacij javnega značaja, ki nastanejo v kazenskem in drugih sodnih postopkih, uporabi ZDIJZ in ne določbe specialnih procesnih zakonov, ki te pravice sploh ne urejajo.

Pooblaščenec ob navedenem poudarja, da je za razumevanje pravice dostopa do informacij javnega značaja potrebno razumeti, da gre za temeljno človekovo pravico, ki je ena mlajših pravic, saj jo je večina držav začela umeščati v svoje zakone šele v 20. stoletju, mnoge države pa tega področja še danes nimajo urejenega (več: Komentar Zakona o dostopu do informacij javnega značaja, doc. dr. Senko Pličanič s soavtorji, Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2005, str. 25 in nasl.).

Ustava RS je bila sprejeta leta 1991, vendar pa je določba 2. odstavka 39. člena dolgo časa ostala neuresničena. V slovenskem pravu so obstajale nekatere posamične določbe področnih zakonov, ki so se bežno dotikale tega vprašanja, vendar so bila ta vprašanja urejena povsem nesistematično, parcialno in izjemno pomanjkljivo. Vsak za svoje področje so dostop do informacij zelo neenotno urejali Zakon o varstvu okolja (ZVO), Zakon o medijih (Zmed), Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (ZVNDN) ter Zakon o arhivskem gradivu in arhivih (ZAGA). Vsi so izredno pomanjkljivo urejali postopek za dostop do informacij javnega značaja in pravno varstvo v tem postopku, tako da te pravice skorajda ni bilo moč uresničevati (glej: doktorsko disertacijo Urške Prepeluh, Pravica dostopa do informacij javnega značaja, Ljubljana 2004, str. 99).

S sprejemom ZDIJZ, ki predstavlja konkretizacijo pravice iz 2. odstavka 39. člena Ustave RS, je zakonodajalec celovito in enotno uredil to področje. Iz 2. člena ZDIJZ izhaja, da je namen tega zakona zagotoviti javnost in odprtost delovanja organov ter omogočiti uresničevanje pravice fizičnih in pravnih oseb, da pridobijo informacije javnega značaja. Domet tega zakona je zelo širok in se razteza na praktično vsa področja delovanja javne oblasti, javnopravnih subjektov in drugih subjektov, ki zanje opravljajo javne funkcije. ZDIJZ ne določa izrecno, katere vrste informacij so javno dostopne, a hkrati nobene od njih *a priori* tudi ne izključuje (podrobneje glej doktorsko disertacijo Urške Prepeluh, Pravica dostopa do informacij javnega značaja, Ljubljana 2004, str. 149). *Iz navedenega je mogoče razbrati stališče zakonodajalca, da je treba vse informacije javnega značaja obravnavati enako.*

ZDIJZ v 1. odstavku 1. člena *vsakomur omogoča prost dostop do informacij javnega značaja*, s katerimi razpolagajo državni organi, organi lokalnih skupnosti, javne agencije, javni skladi in druge osebe javnega prava, nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb. ZDIJZ ima nedvomno močan vpliv na delovanje javnega sektorja in sicer ne samo v delu, ko med zavezance zajema izjemno širok krog organov javnega sektorja, ki morajo na prvi stopnji slediti določilom zakona, temveč tudi v segmentu same definicije informacije javnega značaja. Oboje je v interesu zagotavljanja transparentnosti delovanja celotnega javnega sektorja, torej tudi vseh sodišč kot državnih organov, ne le državne uprave. Namen ZDIJZ, ki izhaja iz 2. čl., je zagotoviti javnost in odprtost delovanja organov ter omogočiti uresničevanje pravice posameznikov in pravnih oseb, da pridobijo informacije javnega značaja, pri čemer si morajo organi za uresničitev tega namena prizadevati, da dosežejo čim večjo obveščenost javnosti o svojem delu.

Informacija javnega značaja je po določilu 1. odst. 4. člena ZDIJZ informacija, ki izvira iz delovnega področja organa, nahaja pa se v obliki dokumenta, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali dokumentarnega gradiva (v nadaljevanju: dokument), ki ga je organ izdelal sam, v sodelovanju z drugim organom ali pridobil od drugih oseb.

Po ZDIJZ je torej informacija, ki izvira iz delovnega področja organa, tista informacija, ki je nastala v zvezi z izvajanjem javnopravnih nalog oziroma v zvezi z javnopravno dejavnostjo organa. Organ mora informacijo javnega značaja izdelati pri svojem delu in v postopkih, za katere je pristojen v skladu s splošnimi predpisi. Če je prvi pogoj izpolnjen, se lahko informacija javnega značaja nanaša na kakršnokoli vsebino na vseh področjih delovanja zavezanega subjekta ter je lahko povezana z njegovo politiko, aktivnostjo in odločitvami, ki spadajo v delokrog oziroma sfero odgovornosti posameznega organa (prim. doktorska disertacija dr. Urške Prepeluh, Pravica dostopa do informacij javnega značaja, Ljubljana, september 2004, str. 149).

1. odst. 1. čl. Zakona o sodiščih (Ur.l. RS, št. 100/2005 – uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju ZS-UPB2) pravi, da sodno oblast v Republiki Sloveniji izvajajo sodniki na sodiščih, ustanovljenih s tem ali z drugim zakonom. Iz navedenega izhaja, da izvajanje sodne oblasti (kamor sodi tudi sojenje v konkretnih kazenskih zadevah), predstavlja del javnopravnih nalog organa in s tem spada v njegovo delovno področje.

Upošteva vse navedeno in definicijo informacije javnega značaja po 1. odst. 4. čl. ZDIJZ, Pooblaščenec zaključuje, da zahtevani zapisnik z javne glavne obravnave v kazenski zadevi, ki jo obravnava sodišče, predstavlja informacijo javnega značaja, saj so izpolnjeni vsi trije osnovni kriteriji, po katerih lahko opredelimo informacijo javnega značaja: informacija izvira iz delovnega področja organa, organ z njo razpolaga, informacija pa se obenem nahaja v materializirani (pisni) obliki.

2. Pravica do vpogleda v kazenski spis po ZKP in pravica dostopa do informacij javnega značaja po ZDIJZ

Organ se pri zavrnitvi prosilčeve zahteve sklicuje tudi na 128. člen Zakona o kazenskem postopku (Ur. l. RS, št. 8/2006 – uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju ZKP), ki v 1. odst. pravi, da se sme vsakemu, ki ima upravičen interes, dovoliti pregled in prepis posameznih kazenskih spisov. Po mnenju organa prosilec tega upravičenega interesa ni izkazal, upošteva načelo *lex specialis derogat legi generali* pa se pravica vpogleda v kazenski spis ne more in ne sme presojati po nobenem drugem zakonu, kot po ZKP. Organ še poudarja, da je ZKP, ki kot procesni zakon pravico ureja, v konkretnem primeru *lex specialis* v primerjavi z ZDIJZ.

Pooblaščenec najprej ugotavlja, da določba 128. čl. ZKP in ZDIJZ nista v razmerju *lex specialis derogat legi generali*, ker ne urejata iste pravice. Zgoraj citirana določba ZKP se nanaša na pravico strank v sodnem postopku oz. tistega, ki izkaže upravičen interes, do pregleda in prepisa spisa v konkretni kazenski zadevi, ZDIJZ pa ureja pravico vsakogar, da

dostopa do različnih dokumentov - informacij javnega značaja, s katerimi razpolagajo organi zavezanci. Gre za različni pravni podlagi in za urejanje dveh različnih pravic – na eni strani za pravico dostopa do informacij javnega značaja, ki izhaja iz 2. odstavka 39. člena Ustave RS, na drugi strani za pravico strank oz. drugih upravičencev do vpogleda in prepisa spisa, ki je, v okviru pravice do enakih procesnih jamstev, zagotovljena v okviru 22. člena Ustave RS. Določba 128. čl. ZKP konkretizira ustavno določbo o enakem varstvu pravic, ki obvezuje zakonodajalca, da posamezne sodne in druge pravne postopke uredi tako, da so v posameznem postopku glede varstva pravic vsi v enakem položaju, oziroma, da jim je zagotovljen enak standard pravnega varstva (OdlUS V, 201, Up-88/94 z dne 31.05.1996). Nasprotni stranki v postopku morata imeti enake možnosti za uveljavljanje svojih pravic (t.i. načelo kontradiktornosti), torej tudi enake možnosti za vpogled in prepis kazenskega spisa, kar omogoča strankam, da se seznanijo z dejstvi in dokazi, ki jih je predlagala nasprotna stranka oz. ki jih poseduje sodišče (več: Komentar Ustave Republike Slovenije, urednik L. Šturm, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana, 2002, str. 238– 251).

Iz navedenega izhaja, da je s 128. členom ZKP varovano načelo kontradiktornosti v kazenskem postopku, in ne načelo javnosti, kot zatrjuje organ. Ni mogoče slediti razlagi, da je imel zakonodajalec s 128. čl. ZKP namen urediti pravico vsakogar, da lahko dostopa do informacij javnega značaja iz kazenskih spisov samo pod pogojem, da izkaže pravni interes. Tudi če bi zakonodajalec imel tak namen, bi to vključil v kasneje sprejet zakon, ki sistemsko in celovito ureja področje dostopa do informacij javnega značaja in določa, da prosilcu ni potrebno izkazati pravnega interesa za dostop do informacij. 128. čl. ZKP ne ureja dostopa vsakogar do informacij iz kazenskega postopka, ampak ureja pravico do pregleda in prepisa spisov, ki jo imajo stranke v kazenskem postopku. Iz tega razloga tudi ni mogoče slediti razlagi, da uporaba določb ZDIJZ in ZKP v konkretnem primeru pripelje do istega rezultata. Stranke postopka oz. tisti, ki izkaže pravni interes, lahko dostopajo do vseh dokumentov, ki se nahajajo v kazenskem spisu, vključno z osebnimi podatki obdolženca, prič in vsemi drugimi varovanimi informacijami, ki se nahajajo v spisu. ZDIJZ pa daje možnost vsakomur, da tudi brez pravnega interesa, dostopa do tistih informacij javnega značaja, ki se nahajajo v kazenskem spisu in ki so prosto dostopne. Organ mora torej po uradni dolžnosti presoditi, ali dokument, ki ga iz kazenskega spisa zahteva prosilec, vsebuje katero izmed v 1. odst. 6. čl. ZDIJZ določenih izjem. V primeru obstoja izjeme mora organ zahtevo prosilca zavrniti oz. mu, v skladu s 7. čl. ZDIJZ, omogočiti delni dostop. Prosilec lahko tako na podlagi ZDIJZ prejme samo tiste informacije javnega značaja, ki ne vsebujejo izjem iz 1. odst. 6. čl. ZDIJZ in nima avtomatično dostopa do celotnega kazenskega spisa (torej tudi do varovanih informacij), kot to zatrjuje organ in kot to za stranke izhaja iz 128. čl. ZKP. Pravica strank po 128. čl. ZKP in pravica dostopa do informacij javnega značaja se tako ne prekrivata in zato tudi ni mogoče slediti razlagi, da ZDIJZ in ZKP urejata isto vprašanje. Izhajajoč iz navedenega argument specialnosti ZKP v razmerju do ZDIJZ v konkretnem primeru sploh ne pride v poštev.

Pooblaščenec v zvezi s tem ponovno poudarja, da je dostop do informacij javnega značaja ena od ustavnih pravic in da mora organ o zahtevi odločati po zakonu, ki ureja postopek za uresničevanja te pravice, to je po ZDIJZ. Postopek dostopa do informacij javnega značaja je postopek, v katerem se odloča o upravni zadevi, kazenski postopek pa je sodni postopek,

pri čemer gre za dve povsem različni pravni področji. Kot izhaja iz obrazložitve zgoraj, je povsem različen tudi objekt varstva, to je varovana pravica, ki tak postopek terja. Uradna oseba za dostop do informacij javnega značaja je v postopku odločanja zavezana k uporabi določb ZDIJZ, v skladu s 15. čl. ZDIJZ pa je za vprašanja postopka, ki niso urejena s tem zakonom, dolžna uporabljati določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek, ne pa določbe procesnega zakona, v tem primeru ZKP. V postopku dostopa do informacij javnega značaja gre namreč za odločanje o upravni zadevi.

Pooblaščenec se strinja z navedbami organa, da je pri obravnavi konkretnih kazenskih zadev potrebno upoštevati določbe procesne kazenske zakonodaje, ne more pa se strinjati z navedbami organa, da bi ob upoštevanju ZDIJZ določbe ZKP, ki se nanašajo na pravico do vpogleda in prepisovanja spisov, ne imele nobenega smisla več. Prav tako ni mogoče slediti argumentu organa, da je dostop do zahtevane informacije javnega značaja mogoče zavrniti, ker »za obveščenenost javnosti prosto kroženje zapisnikov kazenskih glavnih obravnjav nikakor ni nujno potrebno.« Organ navaja, da bi bilo s tem porušeno načelo javnosti, ki je temeljno načelo kazenskega postopka, ne pojasni pa, v čem bi bila *konkretna* škoda, ki bi nastala za kazenski postopek in udeležence v njem ter s čim bi bilo to načelo porušeno. Kot je Pooblaščenec zgoraj že pojasnil, sta predmet varstva dve različni ustavni pravici, ki se medsebojno ne izključujeta.

Prav tako ni mogoče slediti navedbam organa, da bi uporaba ZDIJZ v sodnih postopkih pomenila, da bi bili vsi podatki vseh končanih spisov oziroma zaključenih kazenskih postopkov avtomatično neomejeno javno dostopni. Vprašanje dostopa do informacije javnega značaja je namreč treba presojati v vsakem konkretnem primeru posebej, od primera do primera, pri čemer ni nujno, da bo vsaka informacija javnega značaja tudi prosto dostopna, kar je Pooblaščenec s primerom zgoraj že pojasnil.

Na podlagi navedenega Pooblaščenec zaključuje, da bi moral organ v zvezi z zahtevo za dostop do informacije javnega značaja uporabiti ZDIJZ, pri čemer bi moral v konkretnem primeru presoditi, ali je podana katera od izjem po 1. odstavku 6. člena ZDIJZ.

3. Pravni interes

Zaradi navedb prosilca, ki utemeljuje, kakšen cilj zasleduje s pridobitvijo zahtevanih informacij ter navedb organa, iz katerih izhaja, da prosilcu ne priznava pravnega interesa, Pooblaščenec pojasnjuje, da za dostop do informacij javnega značaja velja načelo prostega dostopa (5. čl. ZDIJZ).

Po tej določbi so informacije javnega značaja prosto dostopne prosilcem, ki imajo na svojo zahtevo pravico pridobiti od organa informacijo javnega značaja na vpogled, ali pridobiti njen prepis, fotokopijo ali elektronski zapis. ZDIJZ torej kot pravilo postavlja enako in enotno uporabo določb zakona za vse, kar pomeni, da med prosilci ne dela nobenih razlik glede na njihov status in torej ne uvaja nobene kategorije privilegiranih prosilcev. Povsem irelevantno je, kdo informacijo zahteva, pomembno je le, ali gre za informacijo javnega značaja, ki jo je dopustno razkriti javnosti. Navedeno načelo pa obenem pomeni tudi, da so vsakomur

dostopne vse informacije javnega značaja vseh zavezancev. Podrobneje je to načelo izraženo v določbi 3. odst. 17. čl. ZDIJZ, po kateri prosilcu ni treba pravno utemeljiti zahteve, ali izrecno označiti, da gre za zahtevo za dostop do informacije javnega značaja. Če namreč iz narave zahteve izhaja, da gre za zahtevo za dostop do informacije javnega značaja po ZDIJZ, organ obravnava zahtevo po ZDIJZ. Prosilčev namen, ki ga s pridobitvijo zahtevanih informacij zasleduje, za rešitev njegove pritožbe ni pravno relevanten. Pooblaščenec je v skladu z ZDIJZ dolžan vsebinsko presoditi le, ali zahtevana informacija izpolnjuje merila za informacijo javnega značaja in je zaradi tega prosto dostopna vsem, lat. *erga omnes*, ne le prosilcu. Prosilčev interes in pravne koristi za to presojo niso pomembni.

4. Izjeme od prostega dostopa

Če zahtevani dokumenti vsebujejo informacije javnega značaja, ima do njih v skladu z določili ZDIJZ dostop vsakdo. Edini razlog za zavrnitev dostopa je v teh primerih morebitni obstoj kakšne izmed izjem, ki jih določa ZDIJZ. Organ lahko v celoti ali delno zavrne zahtevo prosilca, če ugotovi, da zahtevani podatek oziroma dokument predstavlja katerokoli v 1. odstavku 6. člena ZDIJZ določeno izjemo. Le – ta taksativno določa enajst izjem, ko lahko organ prosilcu zavrne dostop do zahtevane informacije.

Pooblaščenec uvodoma pojasnjuje, da je kot organ druge stopnje v skladu z 247. čl. ZUP dolžan preizkusiti odločbo v delu, v katerem jo pritožnik oz. prosilec izpodbija. Odločbo preizkusi v mejah pritožbenih navedb, po uradni dolžnosti pa preizkusi, ali ni prišlo v postopku na prvi stopnji do bistvenih kršitev postopka in ali ni prekršen materialni zakon. Na tej podlagi je Pooblaščenec preučil dokument, ki ga zahteva prosilec in v nadaljevanju presojal, ali gre za prosto dostopne informacije ali pa je podana katera od izjem od prostega dostopa, določena v 1. odstavku 6. člena ZDIJZ.

4.1 Izjema po 3. točki 1. odstavka 6. člena ZDIJZ

V zvezi z navedbami organa, da »kroženje zapisnikov kazenskih glavnih obravnav med drugim nasprotuje tudi določbam o varstvu osebnih podatkov«, Pooblaščenec ugotavlja, da organ s tem zatrjuje obstoj izjeme iz 3. tč. 1. odst. 6. čl. ZDIJZ, ki kot izjema od prosto dostopnih informacij določa osebni podatek, katerega razkritje bi pomenilo kršitev varstva osebnih podatkov v skladu z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov. Zakon, ki ureja varstvo podatkov, je Zakon o varstvu osebnih podatkov (Ur.l. RS, št. 94/2007, v nadaljevanju ZVOP-1). Namen ZVOP-1 je preprečevanje neustavnih, nezakonitih in neupravičenih posegov v zasebnost in dostojanstvo posameznikov (1. čl. ZVOP-1).

Po določilu 1. točke 1. odstavka 6. člena ZVOP-1 je osebni podatek katerikoli podatek, ki se nanaša na posameznika, ne glede na obliko, v kateri je izražen. Posameznik pa mora biti določena ali določljiva fizična oseba, na katero se nanaša osebni podatek, pri čemer je oseba določljiva, če se jo lahko neposredno ali posredno identificira, predvsem s sklicevanjem na identifikacijsko številko, enega ali več dejavnikov, ki so značilni za njeno fizično, fiziološko, duševno, ekonomsko, kulturno ali družbeno identiteto, pri čemer način identifikacije ne povzroča velikih stroškov, nesorazmerno velikega napora ali ne zahteva veliko časa. ZVOP-1

ne varuje osebnih podatkov na splošno, ampak omogoča le preprečevanje neustavnih, nezakonitih in neupravičenih posegov v zasebnost in dostojanstvo posameznikov.

Pooblaščenec ugotavlja, da dokument, ki ga zahteva prosilec, vsebuje naslednje osebne podatke:

- osebne podatke obdolženca (osebno ime, ime in priimek staršev, deklinski priimek matere, rojstni datum, kraj rojstva, državljanstvo, poklic, zaposlitev, stalno prebivališče, lastništvo nepremičnin, zakonski status, podatki o številu in starosti otrok- družinske razmere, podatki o predkaznovanosti, podatki o tem, ali je v kazenskem postopku),
- ime in priimek sodnikov, okrožnega državnega tožilca in zapisnikarja,
- osebne podatke oškodovanca, ki je bil zaslišan kot priča (osebno ime, ime očeta, starost, izobrazba),
- ime in priimek oseb, ki so bile na glavni obravnavi navzoče kot javnost,
- ime in priimek osebe, ki je pisala nadzorstveno pritožbo.

V zvezi s tem je potrebno najprej ugotoviti, da 3. odstavek 6. člena ZDIJZ določa, da se, ne glede na podano izjemo po 3. tč. 1. odst. 6. čl. ZDIJZ, dostop do zahtevane informacije dovoli, če gre za podatke, povezane z opravljanjem javne funkcije ali delovnega razmerja javnega uslužbenca, razen v primerih iz 1. in 5. do 8. točke 1. odst. 6. člena ZDIJZ ter v primerih, ko zakon, ki ureja javne finance ali zakon, ki ureja javna naročila, določata drugače.

Upošteva dejstvo, da je konkretni kazenski postopek, v katerem je nastal zapisnik, ki ga zahteva prosilec, pravnomočno končan, izjeme iz 5. do 8. točke 1. odst. 6. člena ne pridejo več poštev, tudi zato osebni podatki javnih uslužbencev in funkcionarjev, ki so v tem zapisniku navedeni v zvezi z opravljanjem javnih funkcij oz. v zvezi z delovnim razmerjem, niso varovani osebni podatki. Varovane osebne podatke tako v konkretnem postopku predstavljajo zgolj osebni podatki oškodovanca – priče, osebni podatki oseb, ki so bile navzoče na glavni obravnavi kot javnost in osebni podatki osebe, ki je pisala nadzorstveno pritožbo in je razvidna iz zapisnika, stran 2. Osebna imena sodnikov, okrožnega državnega tožilca in zapisnikarja pa so osebni podatki, povezani z opravljanjem delovnega razmerja javnega uslužbenca oziroma funkcionarja, saj sta tako državni tožilec kot tudi zapisnikar javna uslužbenca, sodnik pa je funkcionar v smislu 1. čl. Zakona o javnih uslužbencih (Ur. l. RS; št. 56/2002 ter spremembe, ZJU).

Pooblaščenec prav tako ugotavlja, da ime in priimek obdolženega ni varovan osebni podatek. Organ namreč razpored glavnih obravnav v kazenskih zadevah javno objavlja, med drugim na svoji spletni strani, <http://www.sodisce.si/okrard/default.asp?id=1012> (kar je v skladu z načelom javnosti sojenja), iz tega razporeda pa sta razvidna tudi ime in priimek obdolženega v posamezni kazenski zadevi. Nasprotno temu so iz prostega dostopa izvzeti vsi ostali osebni podatki obdolženca, ki so navedeni pred njegovim zagovorom oziroma zaslišanjem, razen osebnega imena obdolženca.

Pooblaščenec po preučitvi vsebine zahtevane informacije tako ugotavlja, da mora organ glede vseh delov dokumenta, v katerih se pojavljajo varovani osebni podatki, uporabiti institut delnega dostopa v skladu s 7. členom ZDIJZ ter navedene podatke prikriti, do vseh preostalih podatkov pa prosilcu omogočiti delni dostop, kakor izhaja iz točke 2. izreka te odločbe.

4. 2 Izjema po 6. točki 1. odstavka 6. člena ZDIJZ

Organ se v izpodbijani odločbi med drugim sklicuje tudi na izjemo po 6. točki 1. odst. 6. čl. ZDIJZ.

6. točka 1. odstavka 6. člena ZDIJZ omogoča organu zavrnitev zahteve za dostop do informacije javnega značaja, če se zahteva nanaša na podatek, ki je bil pridobljen ali sestavljen zaradi kazenskega pregona ali v zvezi z njim, ali postopka s prekrški in bi njegovo razkritje škodovalo njegovi izvedbi.

Pooblaščenec se je uvodoma ukvarjal s pojmom kazenski pregon, ki v slovenskem pravnem redu ni jasno definiran. Posredno iz ZKP in Zakona o državnem tožilstvu (UL RS, št. 64/94 s spremembami, v nadaljevanju ZDT) lahko razberemo, da gre za pregon storilcev kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj v najširšem smislu. Obsega vse ukrepe za odkrivanje kaznivih dejanj in njihovih storilcev (predkazenski postopek), vlaganje in zastopanje kazenske obtožbe, ter vsa druga procesna dejanja upravičenega tožilca po ZKP. Na podlagi navedenega Pooblaščenec ocenjuje, da je zakonodajalec pri sprejemu ZDIJZ, s tem ko je uporabil izraz kazenski pregon, dopustil možnost, da se po 6. točki 1. odst. 6. čl. ZDIJZ varujejo vsi podatki iz vseh faz postopka kazenskega pregona. Navedena izjema se lahko deloma pokriva z 8. točko 1. odst. 6. čl. ZDIJZ, s katero ZDIJZ varuje podatke, ki so bili pridobljeni ali sestavljeni zaradi pravnega, nepravdnega ali drugega sodnega postopka, torej tudi kazenskega (opomba Pooblaščenca). Tako je uporaba ene ali druge izjeme odvisna od organa, od katerega se informacija zahteva, ter od faze, v kateri je postopek kazenskega pregona.

6. točka 1. odst. 6. čl. ZDIJZ tako določa kumulativno dva pogoja, ki omogočata uporabo te izjeme:

1. da je postopek še v teku,
2. da bi razkritje informacije škodovalo izvedbi postopka.

Za obstoj te izjeme morata biti nujno podana skupaj oba pogoja. V drugem delu te izjeme, v katerem se zahteva škoda na izvedbi postopka, je vsebovan test, v teoriji imenovan škodni test. Škodni test je eden izmed testov t.i. tehtanja. Dostop do informacije je zato mogoče zavrniti le, če se tehtnica med škodo na izvedbi postopka in razkritjem informacije nagne proti škodi oziroma, če bi bila škoda, storjena izvedbi postopka, večja od pravice javnosti, da se seznanijo z informacijo.

V pravu dostopa do informacij javnega značaja je dokazno breme za obstoj izjeme od prosto dostopnih informacij na organu. Iz tega razloga mora organ prve stopnje z izvedbo škodnega testa dokazati, da bi bila s samim razkritjem prizadeta varovana pravna dobrina, oziroma da bi nastala določena konkretna škoda za izvedbo postopka. Ogrožitev pa mora vsakokrat biti dejanska in oprijemljiva, ne le hipotetična. Zavezani organ tako dostop lahko zavrne, če bi njihovo razkritje ogrozilo izvedbo določenih dejanj v postopku do takšne mere, da se dejanja

ne bi mogla izvesti ali bi bila njihova izvedba zaradi razkritja težja oziroma povezana z nesorazmernimi stroški ali težavami (prim. tudi Komentar Zakona o dostopu do informacij javnega značaja, Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti, Ljubljana, 2005, stran 128). Organ mora izkazati, da bi bil z razkritjem zahtevanega dokumenta, torej zapisnika z glavne obravnave, ogrožen kazenski pregon.

V zvezi z zahtevo prosilca organ navaja, da je konkretni kazenski postopek pravnomočno zaključen, saj sta se tožilec in obdolženec odpovedala pritožbi. Kot vse izjeme, je potrebno tudi izjeme od prosto dostopnih informacij razlagati čim bolj ozko oziroma restriktivno. Iz tega razloga je tem bolj pomembno, da so izjeme obrazložene *in concreto* in ne le *in abstracto*, kot v obravnavanem primeru. Pooblaščenec tako ugotavlja, da zgolj hipotetično sklicevanje na »nastanek škode za same temelje in načela kazenskega postopka ter vloge sodišča«, na katerega se sklicuje organ, za obstoj zatrjevane izjeme nikakor ne zadostuje.

Po preizkusu po uradni dolžnosti, ki je pokazal, da v zahtevanem zapisniku ni nobenih drugih izjem od prosto dostopnih informacij, je Pooblaščenec pritožbi prosilca ugodil. Ker je organ na prvi stopnji napačno uporabil materialno pravo (ZDIJZ), je Pooblaščenec na podlagi 1. odstavka 252. člena ZUP odločbo organa odpravil in sam rešil zadevo. Organ je prosilcu v roku 15 dni od prejema te odločbe, dolžan posredovati fotokopijo zahtevanega dokumenta s tem, da mu omogoči delni dostop in v dokumentu prekrije varovane osebne podatke, kot izhaja iz 2. točke izreka.

Pouk o pravnem sredstvu:

Zoper to odločbo ni dovoljena pritožba, pač pa lahko prosilec sproži upravni spor. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vloži v 30 dneh od vročitve odločbe na Upravno sodišče v Ljubljani, Fajfarjeva 33, pisno neposredno pri navedenem sodišču ali priporočeno po pošti ali ustno na zapisnik. Če se tožba pošlje priporočeno po pošti, se za dan izročitve sodišču šteje dan oddaje na pošto. Tožba z morebitnimi prilogami se vloži najmanj v treh izvodih. Tožbi je treba priložiti tudi to odločbo v izvorniku ali prepisu.

Informacijski pooblaščenec
Nataša Pirc Musar, univ. dipl. prav.,
Pooblaščenka